

Alkohola aprite 2009.gadā

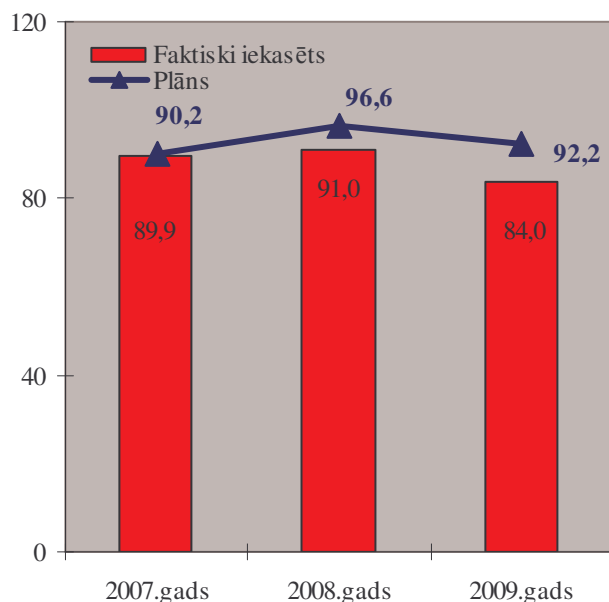
1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi par alkoholiskiem dzērieniem

2009.gadā kopējie akcīzes nodokļa ieņēmumi par alkoholiskiem dzērieniem, tai skaitā alu, ir **Ls 97,96 milj.**, kas ir par Ls 3,24 milj. jeb **par 3% mazāk** kā 2008.gadā (skatīt 1. un 2.pielikumu).

Akcīzes nodokļa **ieņēmumu plāna izpilde** par alkoholiskajiem dzērieniem **nodrošināta 94,4% apmērā** jeb iekasēts par Ls 5,84 milj. mazāk kā plānots. Jāatzīmē, ka jūlijā tika izmainīts valsts budžetā iekasējamā akcīzes nodokļa plāns 2009.gadam – par alkoholiskajiem dzērieniem (neskaitot alu) sākotnējais plāns tika samazināts no Ls 110 milj. uz Ls 92,2 milj., savukārt alum tika palielināts no Ls 11,0 milj. uz Ls 11,6 milj.

1.attēls

Akcīzes nodoklis (milj.Ls) par
alkoholiskiem dzērieniem (bez alus)

Akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājumu par alkoholiskiem dzērieniem galvenokārt ietekmēja realizācijai Latvijā novirzīto alkoholisko dzērienu (neskaitot alu) apjomu kritums – 2009.gadā tie ir par 29% zemāki kā 2008.gadā.

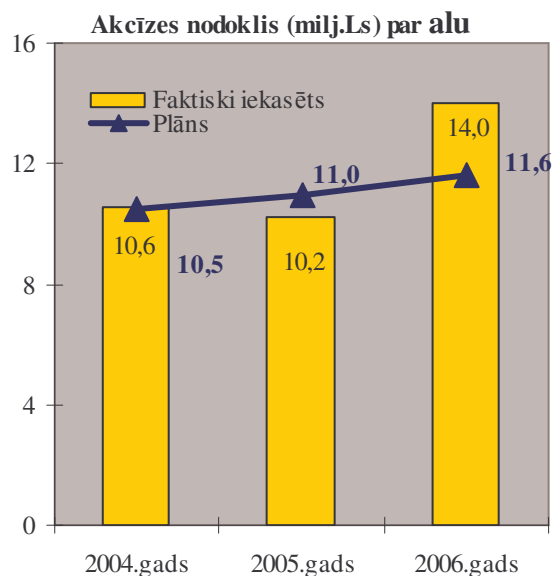
Akcīzes nodokļa par alkoholu ieņēmumu struktūrā (skatīt 2.pielikumu) dominējošo īpatsvaru (76%) sastāda ieņēmumi par „spirtotajiem” dzērieniem, ko nodrošina tiem piemērojamā augstā nodokļa likme (skatīt 3.pielikumu). Turpretī alus nodrošina tikai 14% no alkohola akcīzes ieņēmumiem, lai arī kopējos alkohola realizācijas apjomos sastāda 77%, kas viennozīmīgi saistāms ar krasi zemāko akcīzes

nodokļa likmi salīdzinājumā ar citiem dzērienu veidiem ar vienādu alkohola stiprumu.

2.attēls

Akcīzes nodokļa ieņēmumi par alu 2009.gadam tika prognozēti atbilstoši iepriekšējo gadu tendencēm. Tā kā 2009.gada laikā būtiski tika palielinātas nodokļa likmes „spirtotajam” alkoholam, tai skaitā alkoholiskajiem kokteiļiem, komersanti centās pielāgoties – virknei alkoholisko kokteiļu tika nomainīta receptūra, ražojot tos uz alus bāzes, kam ir piecas reizes zemāka nodokļa likme kā tāda paša stipruma kokteilim (skatīt 3.pielikumu).

Rezultātā alkoholisko kokteiļu realizācijas apjomi 2009.gadā samazinājās par 47% pret 2008.gada rādītājiem, taču

alus grupas apjomi palielinājās par 5%, kā rezultātā pieauga arī nodokļa ieņēmumi par alu.

Akcīzes nodokļa ieņēmumus par alkoholu 2009.gadā ietekmēja:

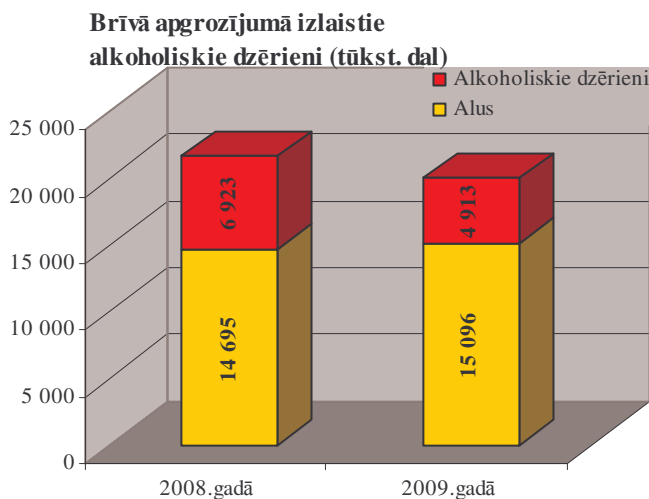
- akcīzes nodokļa likmju palielinājums no 2009.gada 1.februāra par 12% alum, par 33% vīnam un raudzētajiem dzērieniem un par 31% pārējam alkoholam; kā arī no 2009.gada 1.jūlija alum par 50% un par 8% pārējiem alkoholiskiem dzērieniem (skatīt 3.pielikumu);
- ieviestās obligātās inventarizācijas, kas nodrošina nodokļa likmes starpības summas nomaksu valsts budžetā;
- brīvam apgrozījumam patēriņam izlaisto alkoholisko dzērienu apjoma samazinājums – 2009.gadā realizācijai Latvijā nodots par 29% mazāk alkoholisko dzērienu (neskaitot alu) kā 2008.gadā.

2.Alkoholisko dzērienu izlaišana brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā

2009.gada decembra beigās 92 komersantiem bija 106 spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavas turētāja darbībai, tai skaitā 60 komersantiem 65 akcīzes preču noliktavās bija tiesības veikt darbības ar alu. Savukārt licences apstiprināta tirgotāja darbībai ir spēkā 5 komersantiem.

Alkoholisko dzērienu apjoms, kas laists brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, un to struktūra, ņemot vērā piemērojamās akcīzes nodokļa likmes, ir vieni no būtiskākajiem rādītājiem, kas vistiešākā veidā ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā.

3.attēls

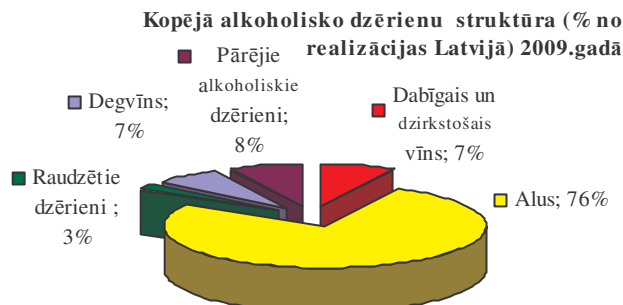
2009.gadā brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisti **4913 tūkst. dekalitri** (turpmāk – dal) alkoholisko dzērienu (neskaitot alu), kas ir **par 29% mazāk** kā 2008.gadā (skatīt 4.pielikuma 1.tabulu), savukārt alus 2009.gadā izlaists brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā **15096 tūkst. dal** apjomā, kas ir **par 3% vairāk** kā 2008.gadā (skatīt 5.pielikumu).

Tikai akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana (kas 2009.gadā veikta gan 1.februārī, gan 1.jūlijā) spēja kompensēt nodokļa ieņēmumu kritumu no brīvā apgrozījumā izlaistā alkohola straujā samazinājuma. Tomēr tieši nodokļa likmju palielinājums, kas tiešā veidā ietekmēja alkoholisko dzērienu cenu kāpumu, izraisīja legālā tirgus apjoma samazinājumu.

2009.gadā kopējā alkoholisko dzērienu realizācijas struktūrā 76% no valstī realizācijai novirzītajiem alkoholiskajiem dzērieniem sastāda alus, tomēr būtiski zemās tiem piemērojamās akcīzes nodokļa likmes dēļ, alus apjomu izmaiņas visai minimāli (14% īpatsvara) ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus. 4.attēls

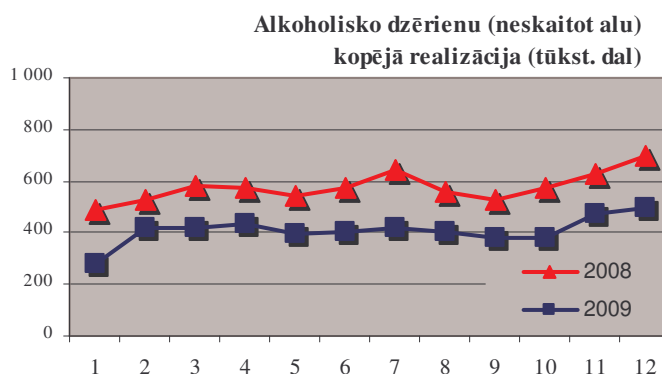
Degvīns un pārējie „spirtotie” alkoholiskie dzērieni kopējā alkohola realizācijā 2009.gadā sastāda 14%, taču augstās nodokļa likmes dēļ to īpatsvars akcīzes nodokļa ieņēmumos ir noteicošais – 76%.

Dabīgie un dzirkstošie vīni aizņem 7% īpatsvara kopējā dzērienu realizācijā, savukārt pārējie raudzētie dzērieni – 3%.

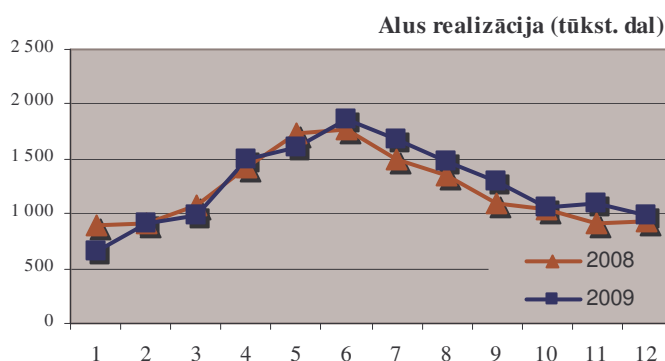

2009.gadā **realizācijai Latvijā novirzīti** 4905 tūkst. dal alkoholisko dzērienu (neskaitot alu), kas **ir par 29% mazāk** kā 2008.gadā. 5.attēls

Neskatoties uz iepriekšējos gados novēroto alkoholisko dzērienu realizācijas apjomu aizvien pieaugošo kāpumu, 2009.gada rādītāji liecina par stabilu legālo alkohola realizācijas apjomu kritumu valstī, ko galvenokārt veicināja akcīzes nodokļa likmes palielinājuma izraisītais cenu pieaugums.

Tomēr lielāko daļu no alkohola tirgus Latvijā sastāda alus. Tā īpatsvars kopējā alkohola realizācijas struktūrā ir ap 65% ziemas periodā, sasniedzot 80% vasaras mēnešos. 6.attēls

Realizācijai Latvijā novirzītie alus apjomi 2009.gadā (15 118 tūkst. dal) palielinājušies par 3% salīdzinājumā ar 2008.gada rādītājiem (skat. 5.pielikumu).

2009.gada decembra beigās Latvijā 188 komersantiem bija spēkā esošas licences alkoholisko dzērienu vairumtirdzniecībai, 4822 komersantiem (9633 darbības vietās) bija spēkā licences alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecībai un 222 licences alus mazumtirdzniecībai, kurās deklarētas 292 darbības vietas.

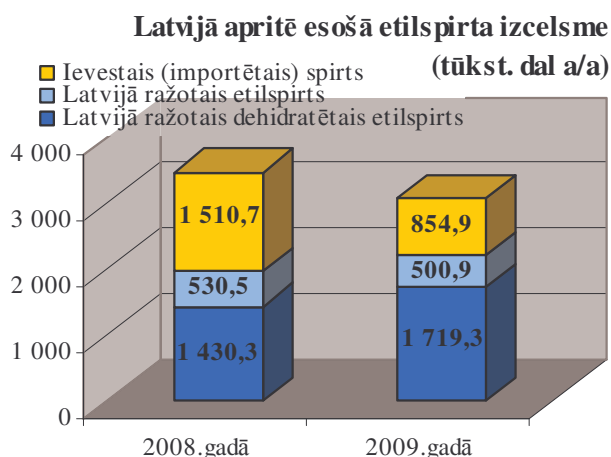
Informāciju par lielākajiem komersantiem 2009.gadā skatīt *7.pielikumā*, savukārt populārākos Latvijā realizēto alkoholisko dzērienu un alus nosaukumus *8.pielikumā*.

3. Spirta aprite

Latvijā spirta aprite tiek stingri reglamentēta saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kas paredz arī ierobežotu spirta aprītē iesaistīto personu loku – etilspirta ražošanu 2009.gadā veikuši pieci komersanti sešās akcīzes preču noliktavās, savukārt etilspirta ieviešanu no citām valstīm 2009.gadā veikuši seši komersanti. Kopējos spirta aprites rādītājus skatīt *6.pielikumā*.

2009.gadā Latvijā kopumā saražoti 2220 tūkst. dekalitru absolūtā spirta (dal a/a), kas ir par 259 tūkst. dal a/a jeb **par 13% vairāk** kā 2008.gada attiecīgajā periodā. 77% no valstī saražotā spirta ir dehidratētais spirts, ko Latvijā ražo divi komersanti. Praktiski viss dehidratētais spirts tūlīt pēc saražošanas tiek izvests uz Vāciju, Poliju, Franciju un Lietuvu.

7.attēls

Etilspirta ražošanas apjoms 2009.gadā pieaudzis par 13% un tā noieta tirgus Latvijā pieaudzis par 19%. Lai arī alkoholisko dzērienu ražošanai novirzītā spirta apjomi ir sarukuši uz pusi, to kompensēja strauji augošais denaturēšanai izlietotā spirta apjoms, kas salīdzinot ar 2008.gada rādītājiem palielinājies turpat četras reizes, ko izraisīja Latvijā noteiktā obligātā norma, ka degvielai jābūt ar vismaz 5% bioproduktu (benzīnam tas ir

etilspirts) piejaukumu.

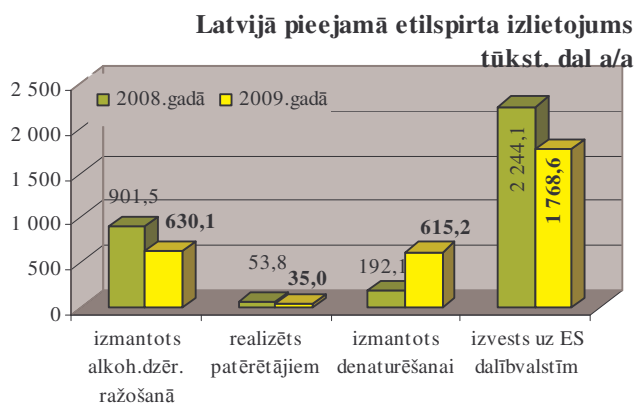
Lai valstī nodrošinātu pieprasījumu pēc spirta, Latvijā spirts tiek arī ievests – **2009.gadā** valstī ievesti 854,9 tūkst. dal a/a etilspirta, kas ir **par 43% mazāk** kā 2008.gadā. Etilspirts Latvijā tika ievests no Vācijas, Nīderlandes, Francijas, Slovākijas, Zviedrijas, Krievijas un Ukrainas, savukārt no Lietuvas tiek ievests ūdens-spirta maisījums pārstrādei.

8.attēls

No kopējā 2009.gadā valstī pieejamā etilspirta apjoma – 3193 tūkst. dal a/a (krājumi gada sākumā + saražots + ievests):

- **55%** nosūtīti uz citām ES dalībvalstīm, un to apjomi ir salīdzinot ar 2008.gadu samazinājušies par 21%;

- **20%** izmatoti alkoholisko dzērienu ražošanā un šis apjoms salīdzinājumā ar 2008. gadu ir samazinājies par 30%;

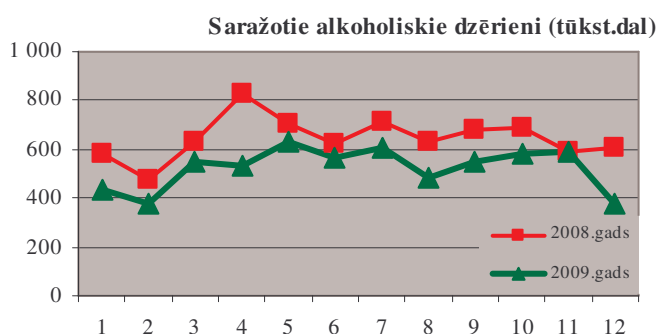

- **19%** tika izmantoti denaturēšanā, un šis apjoms ir palielinājies turpat četras reizes salīdzinājumā ar 2008.gadu;
- spirta patērētājiem nodotais apjoms ir samazinājies par 35% salīdzinājumā ar 2008.gadu, taču tie ir salīdzinoši nelieli apjomi, kas kopējā izlietojumā sastāda **1%**.

4. Alkoholisko dzērienu ražošana

2009.gada decembra beigās 19 komersantiem 26 akcīzes preču noliktavās ir atļautas tādas darbības ar alkoholu (neskaitot alu) kā ražošana, apstrāde, pārstrāde un fasēšana. Kopumā **2009.gadā saražoti 6293 tūkst. dal** alkoholisko dzērienu, kas ir **par 18% mazāk** kā 2008.gadā (skat. 4.pielikuma 1.tabulu).

9.attēls

Ražošanas apjomu kritumu salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem izraisīja stabils legālā alkohola pieprasījuma samazinājums Latvijā.

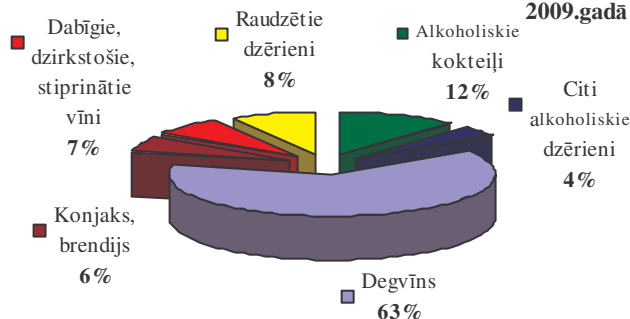
Latvijā ražoto dzērienu (neskaitot alu) sortimentā 2009.gadā kā ierasts dominē degvīns – (saražots 3687 tūkst. dal) sastādot 62% valstī saražoto dzērienu struktūrā.

10.attēls

Alkoholiskie kokteiļi (748 tūkst. dal) saražoto dzērienu sortimentā sastāda 12%.

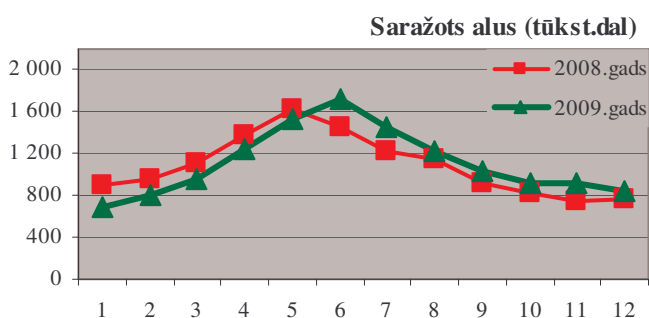
Raudzētie dzērieni un vīni ieņem attiecīgi 8% un 7% īpatsvara Latvijā ražoto dzērienu sortimentā. Jāatzīmē, ka 2009.gadā salīdzinot ar 2008.gadu saražoto raudzēto dzērienu apjomi palielinājušies par 13%, savukārt vīnu grupas dzērienu apjoms sarucis par 29%.

Latvijā ražoto dzērienu struktūra (neskaitot alu) 2009.gadā

2009.gada decembra beigās 17 komersantiem bija tiesības veikt tādas darbības kā **alus** ražošana, apstrāde, pārstrāde un fasēšana. No tiem 14 komersantiem ir piešķirts patstāvīgās mazās alus darītavas statuss.

11.attēls

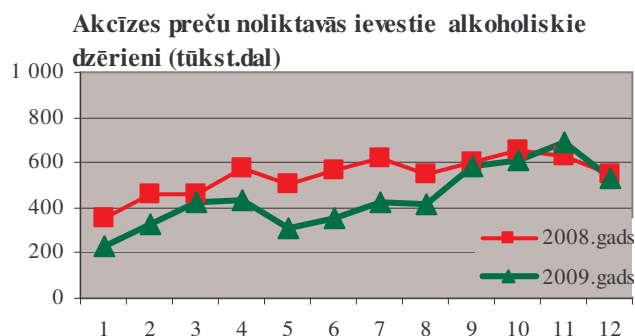
Alus ražošana **2009.gadā** veikta 15 akcīzes preču noliktavās, kopumā **saražoti 13574 tūkst. dal alus**, kas ir par 4% vairāk kā 2008.gadā.

No kopumā Latvijā saražotā alus apjoma 10% jeb 1294 tūkst. dal saražoti alus darītavās, kam piešķirts patstāvīgās mazās alus darītavas statuss.

5. Importēto/ievesto alkoholisko dzērienu ieviešana Latvijā

2009.gadā Latvijā kopumā no ES dalībvalstīm un trešajām valstīm ievesti **5424 tūkst. dal** alkoholisko dzērienu (neskaitot alu), kas ir **par 17% mazāk** kā 2008.gadā.

12.attēls

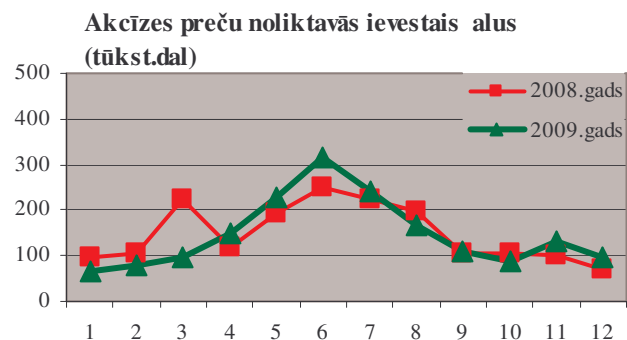

akcīzes nodokļa ieņēmumus, jo liela daļa dzērienu atliktajā akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā tiek pārvietoti uz citām ES dalībvalstīm vai eksportēti.

Lielākā daļa (99%) alkoholisko dzērienu Latvijā tiek ievesti, izmantojot akcīzes preču noliktavas - 2009.gadā akcīzes preču noliktavās ievesti 5352 tūkst. dal alkoholisko dzērienu, kas ir **par 17% mazāk** kā 2008.gadā (skat. 4.pielikuma 1.tabulu). Tomēr akcīzes preču noliktavās ievestie preču apjomi būtībā neietekmē

Savukārt alus no citām valstīm Latvijā tiek ievests joprojām salīdzinoši nelielos apjomos, kas pamatā saistīts ar to, ka Latvijā priekšroka tiek dota vietējā ražojuma alum.

13.attēls

2009.gadā Latvijā kopumā no ES dalībvalstīm un trešajām valstīm ievesti **2850 tūkst. dal alus**, kas ir **par 4% vairāk** kā 2008.gadā.

No kopumā valstī 2009.gada laikā ievestā ārvalstīs ražotā alus akcīzes preču noliktavās ievests 1761 tūkst. dal alus, kas ir **par 2% mazāk** kā 2008.gadā (skat. 5.pielikuma 1.tabulu).

Alkoholisko dzērienu aprītes analīzē apkopotā informācija liecina par stabilu legālā alkohola tirgus samazinājumu, ko izraisīja gan likmju paaugstinājuma izraisītais cenu kāpums, gan pierobežā bieži sastopamais kaimiņvalstīs iegādātais alkohols, gan nelegālā tirgus paplašināšanās, kā rezultātā cieš arī valsts budžets.